

Lapsiin kohdistuva väkivaltarikostutkinta: Vanhempien näkökulma

Essi Julin

YTM, Väitöskirjatutkija

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Tampereen yliopisto

11.9.2020

Taustaa

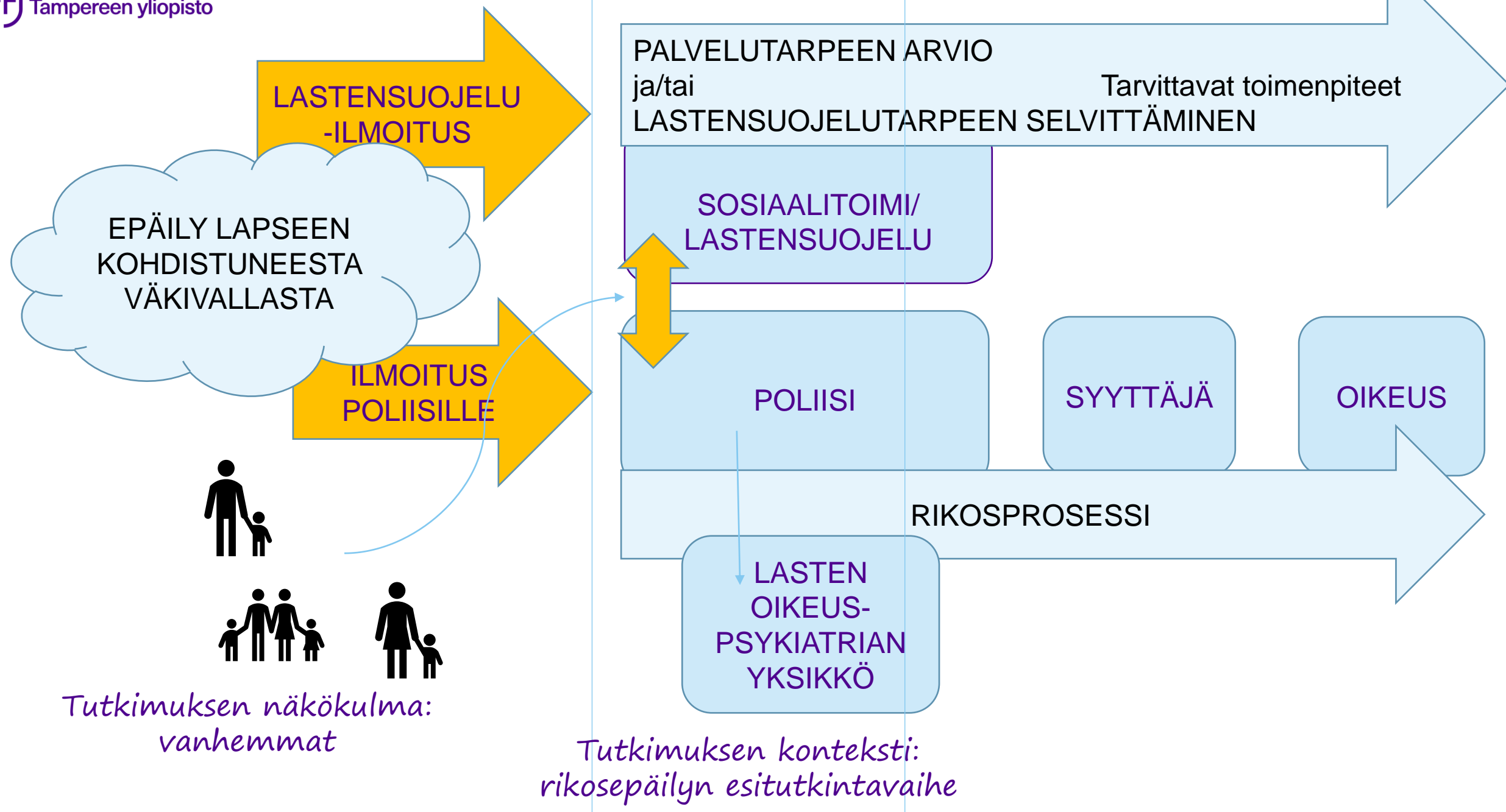
- Kansainvälisesti moninaiset selvittämisen käytännöt ja orientaatiot, esim. Lastenasiantalomalli (*Barnahus, CAC*)
- Suomen malli: eri viranomaisten yhtäaikaiset erilaiset tehtävät, virka-apu erikoissairaanhoidosta
- Nopeat lainsäädännölliset muutokset ja kehittäminen
-> matala ilmoitusvelvollisuus- ja tutkintakynnys

INSTITUTIONAALINEN
LUOTTAMUS

PROSESSUAALINEN
OIKEUDENMUKAISUUS

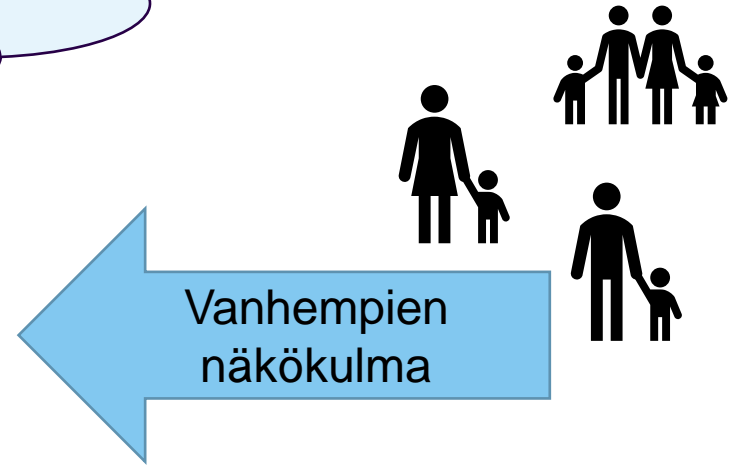

Tutkimuksen näkökulma:
vanhemmat

Tutkimuksen konteksti:
rikosepäilyn esitutkintavaihe

TUTKIMUSASETELMA

LAPSEEN KOHDISTUVAN
VÄKIVALTAEPÄILYN
RIKOSTUTKINNALLINEN
SELVITTÄMINEN

VANHEMPIEN KOKEMUKSET
SELVITTÄMISEEN LIITTYVISTÄ
MONIAMMATILLISISTA JA
MONIALAISISTA
VIRANOMAISPROSESSEISTA

ILMIÖ

SELVITTÄMISPROSESSIN (TAHATTOMAT)
SEURAUKSET VANHEMPIEN
NÄKÖKULMASTA

TUTKIMUS-
KYSYMYKSET

HENKILÖÖN
ITSEENSÄ

PERHE- JA
LÄHEIS-
SUHTEISIIN

Aineiston keruun prosessi

- Taysin erityisvastuualueen alueellisen eettisen toimikunnan lausunnot keväällä 2016
- Tutkimusluvut erikseen jokaisesta viidestä yliopistosairaalaista
Helsinki, Kuopio, Oulu, Tampere, Turku
- Asiaa on tutkittu virka-apupyynnöstä Lasten oikeuspsykiatrian/-psykologian yksikössä
 - > lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja pahoinpitely pääasialliset rikosnimikkeet
- Jaettu yhteensä n. 100 tutkimustiedotetta
- Aineistona **15** valtakunnallisesti avoimella kerronnallisella otteella tehtyä haastattelua (11/2016-12/2018)

Haastateltavien jakautuminen kategorioihin (N=15)

EPÄILTY RIKOS	ASEMA TUTKINNASSA
Seksuaalirikos 7	Ei-epäilty 10
Pahoinpitelyrikos 5	Epäilty 3
Molemmat 3	Molemmat 2
ASEMA PERHEESSÄ	VANHEMMAN SUHDE LAPSEEN
Äiti 10	Lähivanhempi 10
Isä 4	Etävanhempi 4
Sijaisäiti 1	Sijaisvanhempi 1

Teemoittelu

1) Millaisia kokemuksia vanhemmilla on lapseen kohdistuneen väkivaltarikosepäilyn selvittämiseen liittyvistä viranomaiskäytännöistä?

VUOROVAIKUTUSTEKIJÄT

JÄRJESTELMÄN TOIMINTAAN
LIITTYVÄT TEKIJÄT

KOHTELU

OSALLISUUS /
KUULLUKSI
TULEMINEN

AMMATTITAITO

AIKA

H: ”No tää menee nyt omalla painollansa, nyt vaan niinkun ootellaan. En mä oo ees tutkijalle viittinyt soittaa, että missä mennään, mitä tapahtuu. Kyllä mä nyt ootan, ettei tässä tarvi... no joulu on pilalla, kaikki on pilalla. Mutta niin se oli meillä jo viime joulukin. Niin tokkopa sitä joulumieltä löytyy sitten tänäkään vuonna.”

Äiti, ei-epäilty

Teemoittelu

2) Millaisia seurauksia väkivaltarikostutkintaprosessilla on ollut perheenjäsenten perhe- ja läheissuhteisiin vanhempien näkökulmasta?

PERHESALAISUUS

SUHTEIDEN
UUDELLEEN-
MUOTOUTUMINEN

LAPSESTA HUOLEN
PITÄMISEN
PARADOKSAALISUUS

Omana
valintana

Institutio-
naalisena
käytäntönä

Laadulliset
muutokset

Konkreettiset
muutokset

Lapsen
suojaus

Lapsen
rinnalla
kulkeminen

H: ”Sitten ollaan aina saatu semmoinen tunne, aina varsinkin poliisilta, meidän pitää olla normiperhe ja elämme niin kuin ennenkin ja ollaan myös tämän tekijän perheen kanssa tekemisissä. Ja mitään me ei saada puhua niille, ollaan niinkun ei ois mitään tapahtunutkaan.”

Äiti, ei-epäilty

Teemoittelu

3) Millaisia seurauksia rikostutkintaprosessilla on ollut vanhempiin itseensä heidän kokemanaan?

TUNTEET

shokki ja epäusko
viha ja katkeruus
häpeä ja itsesyytökset
ahdistus ja pelko

TOIMINTAKYKY

alentunut
romahtanut
aktivoitunut

SELVIITYMIS- KEINOT

käsittely
välttely

H: ”Mut oikeestaan niinkun ekaks, kaikkia noita tapaamisia niinkun ahdistuneena jännitti ja sit kun se oli ohi, sitten ajatteli, et kyl tää, voi niinkun huokasta, et se on niinkun ohi. Ne oikeuspsykiatriset varsinkin. ... Tai mä kuvittelin, et oikeuspsykiatristen juttujen jälkeen helpottais. Nyt täs onkin, niinkun tää onkin, niinkun ahdistuu vaan koko ajan enemmän. Tai yrittää olla ajattelematta. Se jotenkin vaan niinkun sydän puristuu ja puristuu koko ajan enemmän.”

Äiti, ei-epäilty

Tyypitarkastelu

	VAKAVASTI OTETUT	ODOTTAJAT	MITÄTÖIDYT
EPÄILTY ASIA	seksuaalirikos tai vakavampi väkivaltarikos	kuritusväkivalta	epäselvä
EPÄILYN RIKOSLUONNE	vakava	lievä, monitulkintainen	monitulkintainen
EPÄILYN VAHVUUS	vahva, selkeä	vahva, selkeä	heikko, epämääräinen
KÄSITYS RIKOSLUONTEISUUDESTA	jaettu	voi olla jaettu tai ei-jaettu	ei-jaettu
LAPSEN JA VANHEMMAN SUHDE	intensiivinen, vaativa	arkinen	intensiivinen, kuormittava
LAPSEN JA EPÄILLYN SUHDE	erottaminen	ei eroteta viranomaistoimin	ei eroteta viranomaistoimin/ ei-epäillyn vastuu
PROSESSIN KESTO	nopea	hidas	hidas

Johtopäätöksiä

- Järjestelmä kykenee parhaiten vastaamaan niihin tilanteisiin, joissa lapseen kohdistuu selkeimmin rikosluonteiseksi määriteltävää väkivaltaa.
- Hyvän ja oikeudenmukaisen asiakaskokemuksen tuottaminen on tärkeää myös rikosoikeudellisissa asioissa sekä yksilön että institutionaalisen luottamuksen rakentamisen näkökulmasta ja toimenpiteen kohteena olevan henkilön tutkinnallisesta asemasta huolimatta.
- Lapseen kohdistuvan väkivallan epäily ja sen aiheuttama rikostutkintaprosessi näyttäytyvät vanhempaa kuormittavana kriisitilanteena huolimatta vanhemman asemasta tutkinnasta
- Perhesuhteiden sidoksellisuus: Kun puhutaan lapseen kohdistuvasta väkivallasta, pitäisi huomioida lapsen lisäksi hänelle tärkeät aikuiset ja tukea heidän jaksamistaan tilanteessa.
- Ajan merkitys: Välitilassa eläminen; Lapseen kohdistuneeseen väkivaltarikostutkintaprosessiin päätyvät vanhemmat joutuivat asettumaan eri organisaatioiden ja niiden työntekijöiden sanelemaan ja määrittämään aikaan joutuen mukauttamaan oman arjen aikansa siihen.

-> JOHTOPÄÄTÖKSISTÄ JOHDETTAVAT KÄYTÄNTÖSUOSITUKSET HYVIN LINJASSA KÄYNNISSÄ OLEVAN BARNAHUS-HANKKEEN TAVOITTEIDEN KANSSA (www.thl.fi/barnahus)

Kiitos!

Kysymyksiä, kommentteja, ajatuksia...?

essi.julin@tuni.fi

essi.julin@thl.fi

[@EssiJulin](#)

